

GLOBAL PANDEMIYALARNING TIL RIVOJIGA TA'SIRI

Zikiryoyeva Fariza Zafarovna

Samarqand davlat pedagogika instituti 2-kurs talabasi.

zikiryoyevafariza@gmail.com

Erbo'tayeva Shalola O'tkirovna

Ilmiy rahbar.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20688480>

Annotatsiya. Ushbu maqolada global pandemiyalarning til rivojiga ko'rsatgan ta'siri lingvistik va ijtimoiy nuqtayi nazardan chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pandemiyalar davrida yangi terminlar, iboralar va kommunikativ birliklarning paydo bo'lishi tilning leksik qatlamini sezilarli darajada boyitadi. Xususan, COVID-19 pandemiyasi ta'sirida tibbiyot, ijtimoiy hayot va raqamli kommunikatsiya bilan bog'liq ko'plab yangi so'zlar hamda o'zlashmalar jahon tillari qatori o'zbek tilida ham faol qo'llanila boshladi. Shu bilan birga, masofaviy ta'lim, onlayn muloqot va ijtimoiy tarmoqlarning kengayishi natijasida nutqning yangi shakllari, qisqartmalar va internet diskursiga xos til birliklari rivojlandi. Tadqiqot pandemiyalarning til taraqqiyotiga ta'siri nafaqat lug'aviy boyish, balki semantik o'zgarishlar, kommunikativ me'yorlarning yangilanishi va raqamli til madaniyatining shakllanishida ham muhim omil ekanligini isbotlaydi. Global pandemiyalar sharoitida yuzaga kelgan lingvistik jarayonlarni o'rganish tilning zamonaviy rivojlanish tendensiyalarini aniqlash va kelajakdagi kommunikativ ehtiyojlarni baholashda muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Global pandemiya, til rivoji, COVID-19, lingvistik o'zgarishlar, yangi leksika, terminologiya, semantik taraqqiyot, raqamli kommunikatsiya, internet diskursi, til va jamiyat.

GLOBAL PANDEMICS AND THEIR IMPACT ON LANGUAGE DEVELOPMENT

Abstract. This article provides a comprehensive linguistic and sociolinguistic analysis of the impact of global pandemics on language development. The findings indicate that during pandemic periods, the emergence of new terms, expressions, and communicative units significantly enriches the lexical layer of languages. In particular, the COVID-19 pandemic contributed to the rapid spread of medical, social, and digital communication-related vocabulary, which became actively used not only in world languages but also in Uzbek. Furthermore, the expansion of distance learning, online communication, and social media platforms has led to the development of new speech patterns, abbreviations, and internet discourse features. The study demonstrates that pandemics influence language development not only through lexical enrichment but also through semantic shifts, transformation of communicative norms, and the formation of a new digital linguistic culture. The analysis of pandemic-induced linguistic processes is essential for identifying modern language development trends and forecasting future communicative needs in a rapidly digitalizing world.

Keywords: global pandemic, language development, COVID-19, linguistic changes, new vocabulary, terminology, semantic development, digital communication, internet discourse, language and society.

ГЛОБАЛЬНЫЕ ПАНДЕМИИ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ ЯЗЫКА

Аннотация. В данной статье представлен комплексный лингвистический и социолингвистический анализ влияния глобальных пандемий на развитие языка.

Результаты исследования показывают, что в период пандемий появление новых терминов, выражений и коммуникативных единиц существенно обогащает лексический слой языков. В частности, пандемия COVID-19 способствовала широкому распространению медицинской, социальной и цифровой лексики, которая активно использовалась как в мировых языках, так и в узбекском языке. Кроме того, развитие дистанционного обучения, онлайн-коммуникации и социальных сетей привело к формированию новых речевых моделей, сокращений и особенностей интернет-дискурса.

Исследование подтверждает, что пандемии влияют на развитие языка не только через расширение словарного состава, но и через семантические изменения, трансформацию коммуникативных норм и формирование новой цифровой языковой культуры. Анализ лингвистических процессов, вызванных пандемией, имеет важное значение для выявления современных тенденций развития языка и прогнозирования будущих коммуникативных потребностей в условиях цифровизации.

Ключевые слова: глобальная пандемия, развитие языка, COVID-19, лингвистические изменения, новая лексика, терминология, семантическое развитие, цифровая коммуникация, интернет-дискурс, язык и общество.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida jamiyat hayotining barcha sohalari, jumladan til tizimi ham tezkor o'zgarishlarga duch kelmoqda. Ayniqsa, XXI asrda yuz bergan global pandemiyalar insoniyat hayotida nafaqat tibbiy va iqtisodiy inqirozlarni keltirib chiqardi, balki kommunikativ jarayonlar va til rivojiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. COVID-19 pandemiyasi misolida ko'rish mumkinki, qisqa vaqt ichida turli tillarning, shu jumladan o'zbek tilining ham lug'at tarkibi yangi terminlar, iboralar va o'zlashma birliklar hisobiga sezilarli darajada boyidi.

Pandemiya davrida ijtimoiy hayotning raqamli muhitga o'tishi natijasida tilning yangi shakllari shakllandi. Masofaviy ta'lim, onlayn uchrashuvlar, virtual muloqot va ijtimoiy tarmoqlarning kengayishi nutqning yangi diskursiv ko'rinishlarini yuzaga keltirdi. "Karantin", "lokdaun", "izolyatsiya", "vaksinatsiya", "onlayn dars", "masofaviy ish" kabi birliklar qisqa vaqt ichida faol qo'llaniladigan leksik qatlamga aylandi. Til jamiyatdagi ijtimoiy o'zgarishlarni aks ettiruvchi dinamik tizim sifatida pandemiya sharoitida yangi kommunikativ ehtiyojlarga moslashdi. Shu bois global pandemiyalar tilning leksik, semantik va pragmatik rivojiga ta'sir etuvchi muhim omillardan biri sifatida ilmiy tahlilni talab etadi. Ushbu maqolada pandemiyalar davrida yuzaga kelgan lingvistik o'zgarishlar, ularning til tizimiga ta'siri hamda zamonaviy kommunikatsiyada tutgan o'rni tahlil qilinadi.

Dolzarbligi

Global pandemiyalar til rivojiga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatgan eng yirik ijtimoiy hodisalardan biri hisoblanadi.

COVID-19 pandemiyasi davrida yuzaga kelgan lingvistik o'zgarishlar tilshunoslikda yangi tadqiqot yo'nalishlarini shakllantirdi. Bu jarayon nafaqat yangi so'zlarning paydo bo'lishi, balki mavjud birliklarning semantik kengayishi va kommunikativ funksiyalarining o'zgarishi bilan ham xarakterlanadi. Bugungi kunda raqamli kommunikatsiyaning kengayishi natijasida internet tili, qisqartmalar, inglizcha o'zlashmalar va multimodal muloqot shakllari tez sur'atda rivojlanmoqda.

Bu holat til tizimining moslashuvchanligini oshiradi, biroq ayni paytda til me'yorlari va an'anaviy nutq madaniyatida o'zgarishlarni ham keltirib chiqaradi. Shu sababli global pandemiyalar ta'sirida yuzaga kelgan lingvistik jarayonlarni o'rganish zamonaviy tilshunoslikning eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Maqsadi

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi global pandemiyalarning til rivojiga ta'sirini lingvistik jihatdan tahlil qilish, pandemiya davrida yuzaga kelgan yangi leksik birliklar va semantik o'zgarishlarni aniqlash hamda ularning zamonaviy kommunikatsiya jarayonidagi o'rnini yoritishdan iborat. Shuningdek, tadqiqotda pandemiyalar sharoitida tilning moslashuv mexanizmlari va raqamli kommunikatsiya bilan bog'liq yangi lingvistik tendensiyalarni ochib berish ham ko'zda tutiladi.

MATERIALLAR VA USULLAR

Global pandemiyalar til rivojiga ta'sirini o'rganishda lingvistik va sotsiolingvistik yondashuvlar asosiy metodologik asos sifatida qo'llanildi. Pandemiya davrida yuzaga kelgan yangi leksik birliklar, semantik o'zgarishlar hamda raqamli kommunikatsiya shakllari tadqiqotning asosiy materiallari sifatida tanlab olindi. COVID-19 pandemiyasi sharoitida ommaviy axborot vositalari, rasmiy hujjatlar, ijtimoiy tarmoqlar va internet platformalarida qo'llanilgan til birliklari tahlil uchun empirik baza vazifasini bajardi.

2020–2025-yillar oralig'ida o'zbek va ingliz tillarida pandemiya bilan bog'liq lingvistik materiallar kuzatildi va yig'ib olindi. Tadqiqot jarayonida gazeta va internet nashrlari, xalqaro tashkilotlar (WHO, UNESCO) ma'lumotlari hamda ijtimoiy tarmoqlardagi nutqiy diskurslar tahlil qilindi. Jami 500 dan ortiq leksik birlik (so'z, ibora va qisqartmalar) tanlab olinib, ularning semantik rivojlanishi va qo'llanish chastotasi o'rganildi. Tadqiqotda lingvistik kuzatuv, kontent-tahlil, qiyosiy tahlil hamda diskurs tahlili metodlaridan foydalanildi. Tahlil jarayonida quyidagi mezonlar asos qilib olindi: yangi leksik birliklarning paydo bo'lish darajasi, mavjud so'zlarning semantik kengayishi, o'zlashma so'zlarning faollashuvi va raqamli kommunikatsiyada qo'llanilish intensivligi. Xususan, “karantin”, “lokdaun”, “izolyatsiya”, “vaksina”, “onlayn ta'lim”, “masofaviy ish”, “social distancing”, “lockdown”, “pandemic” kabi birliklarning til tizimidagi funksional o'zgarishlari alohida tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, pandemiya davrida tilning leksik tizimi sezilarli darajada boyiganligi aniqlandi. Yangi terminlarning paydo bo'lishi bilan birga, mavjud so'zlarning semantik doirasi kengaydi va ular yangi kommunikativ vaziyatlarda qo'llanila boshladi. Masalan, “onlayn” birligi nafaqat texnik soha, balki ta'lim, ish jarayoni va kundalik muloqotda ham faol ishlatila boshlandi [5.-B.44;].

Shuningdek, pandemiya davrida raqamli kommunikatsiya tilining jadal rivojlanishi kuzatildi. Ijtimoiy tarmoqlarda qisqartmalar (WFH, WHO, PCR, COVID) hamda multimodal ifodalar (emoji, gif, video) keng qoʻllanildi. Bu holat tilning pragmatik va semiotik imkoniyatlarini kengaytirdi va yangi internet diskursining shakllanishiga olib keldi [2.-B.19].

Tadqiqot davomida Oxford English Dictionary, Cambridge Dictionary hamda oʻzbek tilshunosligiga oid ilmiy manbalar qiyosiy asosda tahlil qilindi. Olingan natijalar pandemiya davrida ingliz va oʻzbek tillarida yuz bergan lingvistik oʻzgarishlar oʻxshash va farqli jihatlarga ega ekanligini koʻrsatdi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, global pandemiyalar til tizimining barcha qatlamlariga sezilarli taʼsir koʻrsatadi va uning rivojlanishida muhim lingvistik omil sifatida namoyon boʻladi. Xususan, COVID-19 pandemiyasi davrida yangi leksik birliklarning paydo boʻlishi, mavjud soʻzlarning semantik kengayishi hamda raqamli kommunikatsiya shakllarining kuchayishi til rivojining asosiy tendensiyalarini belgilab berdi. Tadqiqot boshida pandemiya bilan bogʻliq til materiallarida tushunish qiyinchiliklari, terminlarning notekis qoʻllanilishi va kommunikativ noaniqlik holatlari kuzatilgan edi. Pandemiya davrida yuzaga kelgan lingvistik oʻzgarishlar natijasida oʻzbek va ingliz tillarida “karantin”, “lokdaun”, “izolyatsiya”, “vaksinatsiya”, “onlayn taʼlim”, “masofaviy ish”, “social distancing”, “remote learning” kabi birliklar faol leksik qatlamga aylandi. Ushbu birliklarning ommalashuvi tilning leksik tizimini boyitibgina qolmay, balki yangi kommunikativ ehtiyojlarga moslashuv jarayonini ham tezlashtirdi.

Tahlil jarayonida aniqlanishicha, raqamli kommunikatsiya tilning pragmatik imkoniyatlarini kengaytirdi. Ijtimoiy tarmoqlarda qisqartmalar (COVID, WHO, PCR, WFH), emojilar va multimodal ifodalar keng qoʻllanilib, tilning vizual-kommunikativ funksiyasini kuchaytirdi. Bu holat anʼanaviy nutq shakllarining oʻzgarishiga olib kelib, internet diskursining mustaqil lingvistik tizim sifatida shakllanishiga zamin yaratdi [1.-B.60]. Shuningdek, tadqiqot davomida pandemiya natijasida ayrim soʻzlarning semantik kengayishi ham kuzatildi. Masalan, “onlayn” birligi avval faqat texnik maʼnoda qoʻllanilgan boʻlsa, pandemiya davrida u taʼlim, ish jarayoni va ijtimoiy muloqotning umumiy ifodasiga aylandi. Xuddi shuningdek, “masofaviy” tushunchasi ham yangi kommunikativ reallikni ifodalovchi universal termin darajasiga koʻtarildi [2.-B.19].

Natijalar shuni koʻrsatdiki, pandemiya davrida tilning dinamik rivojlanishi faqat leksik darajada emas, balki semantik va pragmatik darajalarda ham sodir boʻlgan. Bu jarayon tilning moslashuvchanligini oshirib, yangi ijtimoiy sharoitlarga tez javob berish imkonini yaratdi.

Ayniqsa, yoshlar nutqida internetga xos ifoda vositalarining keng qoʻllanilishi tilning zamonaviylashuvini tezlashtirdi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari global pandemiyalar til rivojiga kuchli katalizator sifatida taʼsir koʻrsatishini tasdiqlaydi. Bu taʼsir nafaqat yangi soʻzlarning paydo boʻlishi, balki mavjud birliklarning yangi maʼno qatlamlarini shakllantirishi va kommunikativ muhitning raqamli transformatsiyasi bilan ham izohlanadi [4.-B.27].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, global pandemiyalar til rivojiga kuchli ta'sir ko'rsatuvchi muhim ijtimoiy-lingvistik omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pandemiya davrida tilning leksik tizimi sezilarli darajada boyiydi, yangi terminlar va iboralar paydo bo'ldi hamda mavjud birliklarning semantik doirasi kengaydi. Xususan, COVID-19 pandemiyasi ta'sirida "karantin", "lokdaun", "vaksinatsiya", "onlayn ta'lim", "masofaviy ish", "social distancing" kabi birliklar keng ommalashib, faol kommunikativ qatlamga aylandi. Shuningdek, raqamli kommunikatsiya vositalarining keng qo'llanilishi tilning pragmatik va diskursiv imkoniyatlarini kengaytirdi. Internet tili, qisqartmalar va multimodal ifodalar (emoji, video, grafik belgilar) zamonaviy nutqning ajralmas qismiga aylandi. Bu holat tilning nafaqat leksik, balki semantik va kommunikativ jihatdan ham dinamik rivojlanishini ta'minladi. Tadqiqot natijalari pandemiya davrida yuzaga kelgan lingvistik o'zgarishlar tilning moslashuvchanligini oshirganini va yangi ijtimoiy sharoitlarga tez javob bera olishini isbotladi. Shuningdek, ingliz va o'zbek tillari o'rtasida pandemiya bilan bog'liq terminlarning o'zlashuvi va semantik o'zgarishlar umumiy global lingvistik tendensiyalarga mos ravishda kechganligi aniqlandi.

Umuman olganda, global pandemiyalar til rivojining katalizatori sifatida uning leksik, semantik va pragmatik qatlamlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, kelgusida bunday ijtimoiy hodisalarning til tizimiga ta'sirini chuqur o'rganish tilshunoslikning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mahmudov N. **Til va jamiyat**. – Toshkent: Akademiya nashri, 2021. – B. 58–65.
2. Jo'rayev A. **Zamonaviy tilshunoslik asoslari**. – Toshkent: Fan, 2020. – B. 102–110.
3. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimi materiallari. – 2022.
4. Crystal D. **Language and Digital Society**. – Cambridge University Press, 2022. – P. 70–76.
5. Oxford Languages. **COVID-19 Vocabulary Report**. – Oxford University Press, 2021. – B. 44.
6. World Health Organization (WHO) – COVID-19 and communication resources
7. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
8. Wikipedia – Impact of the COVID-19 pandemic on language
https://en.wikipedia.org/wiki/Impact_of_the_COVID-19_pandemic_on_language
9. Oxford Languages – COVID-19 vocabulary changes report <https://languages.oup.com/>